

nos depositum et praestitum sibi reddi ac restitui cupiunt. Praefatae religionis calvinianae pastorem in praedicta civitate ipsorum nequaquam permetterent, imo praescriptum Claustum ad manus suas recipere vellent. Ita nunc quoque coram nobis solemniter protestantur, quod presbiteros et doctores calvinianae religionis, publice profites in praedicta ipsorum civitate Coloswar pati nequaquam vellent. Super qua quidem protestatione litteras nostras testimoniales juris ipsorum uberiorem futurum ad Cautelam necessariam, dandas duximus et concedendas, communi justitia requirente. Datum in possessione Meggyesfalva feria sexta proxima post festum nativitatis beatae virginis Mariae. Anno Domini millesimo sexcentesimo decimo quarto

Coram me Mgro Joanne Angyalos
Illus. Principis Transylvaniae etc.
Protonotar manuppria.

CIX.

UNITÁRIUS HALOTTAK ÉS TEMETÉSEK.

(1678—1692.)

(Folytatása a CI. CIV. és CVII. a. közleményeknek.)

1678. jan. 4. Az előljárók parancsolatjából egész Kolozsvár lakossága böjtől és ünnepel minden héten kedden, hogy az Isten távoztassa el a pestist. (II. 352. l.)

1678. jan. 11. A Butyka György temetésére Csomafájára mennek Bölöni János, Dombai János, Sz.-Iványi Mihály és Szentmártoni György diákok. Haza jöttek 14-én s hoztak 3 frtot; a magam illetményét kivéven, s a 3-adrészt nekik kiadván, maradt a Coetusnak 1 frt 69 drt. (II. 354. l.)

1678. jun. 5. A tiszt. püspök ur, a Plebanus ur, Claris. Bedő Pál tanár ur és néhány diák Abrudbányára utaznak a nzs. Fodor György ur temetésére. Hazajöttek 12-én és hoztak 12 frtot; ebből saját illetményemben 80 drt., s a temető diákoknak 3-ad részben 3 frt 66 drt kivéven, maradt a Coetusnak 7 frt 48 dr. (II. 356. l.)

1678. aug. 14. Melander János diák meghal.

1678. aug. 15. Tiszt. Stegman Joachim ur a szász unitár ekkla első papját eltemettük. (II. 358. l.)

1678. aug. 22. Korondi Bálint diák temettetik. (u. o. 359. l.)

1678. szept. 7. A szentpéteri Cantort temettük. (II. 360 l.)

1678. szept. 13. Tiszt. Stegman feleségét.

1678. oct. 7. Bölöni György diákot.

1678. oct. 16. Brassai Ferencz diákot temettük.

1678. nov. 19. A pestis, mely juniustól pusztit, engedni kezd, Temettünk 386 egyént és 5 diákot, úgy, hogy egy énekléssel 5—6-ot is vittünk. (Almási Mihály senior). (II. 356. l.)

1679. jun. 27. Nzts. Mikes Mihályné (Paczolai Borbára) eltemettétvén, mindent egybevéve kaptunk 73 frtot. (II. 369 l.)¹⁾

1680. oct. 4. Tiszt. Bölöni Mihály ur, ekklánk 2 jeles papja „morbi Colici doloribus perpassis“, meghal; 6-án eltemetik. A háznál predikált tiszt. Bedő Pál ur (II. 377 l.)²⁾

1682. nov. 16. Nzts. Auner Márton ur az ekkla nagy kárára meghal; 20 án eltemettetik. (II. 385 l.)

1683. szept. Tiszt. és Cláris. Rázmán Péter ur a kolozsvári százsz unitár ekkla első papja „ob pchysin pulmoni adhaeren tem“, az ekkla nagy kárára meghal. (II. 389. l.)

1683. nov. 4. Clariss. és tudós Bölöni Benkő Sámuel, iskolánk jeles fiatal tanára, a ki e halálos betegséget néhány évig hordozta, életének virágzó korában meghalt. (II. 391 l.)

1683. nov. 8. Nzts. Auner Gábornét, egy kegyes és nemes aszszonyt eltemettük. Adtak 2 frtot.

1684. apr. 16. Néhai tiszt. tudós, kegyességben, humanitásban és minden erkölcsökben jeles nagy Solymosi Koncz Boldizsár ur, az erdélyi unitár. ekklák derék püspöke guttaütésben meghal. (Fasc. r. sch. II. 395. l.)

1685. junius 27. Tkts. és nzts Kemény János ur, a ki máj. 13-án halt meg, a mágnások, nemesek és minden rendek nagy számu jelenlétében, a mindenek nagyanyjának -- a földnek -- átadatik, mikor is a ház előtt predikált tiszt. tudós Sz.-Iváni Dániel püspök ur, ugyanott magyar szónoklatot mondott Clariss. Almási Mihály professor; a másik predikációt a nagy templomban tartotta tiszt. és Clariss. Bedő Pál, a latin szónoklatot Clariss. Jövedécsi András ur, az iskola rectora, (II. 416 l.)³⁾

1685. jul. 3. Brassai Dániel ur fia temettetik; adtak 1 frt 11 drt. (417 l.)

1686. máj. 4. A tiszt. püspök ur szolgálója meghalván, a diákoknak testált 3 frt (434 l.)

1686. máj. 18. A pestis csaknem az egész országban még mind uralkodik, a mit e város is sok élők elvesztésével érzett; a mi iskolánk is még mind nyomorgattatik, mert 32 diák, néhány secundánus és sok meudikáns szinte halálra betegedett (u. o. 425. l.) (NB. A diákság e hóban sokat temetett, de csak egyszerün — névek nélkül vannak a temetések naponként bejegyezve.)

1686. jun. 12. Suki Pál leányát temettük. Adtak 8 frtot.

1686. jun. 14. Makkai Imre, a ki 20 év óta egyházfi élte 68 évében egyházi temetéssel (t. i. díj nélkül) temettetik. (u. o. 420 l.)

1686. jul 7-én Teleki István c-izmadia tétetett a magyarok részéről egyházfinak.

¹⁾ A 17-ik században Mikes Mihályné Paczolai B. volt az unitár. státus egyik legnagyobb jóttevője.

²⁾ 1681. január 1-től 1682 ápril 20-ig Kolozsvári Dimián Pál Senior semmit sem írt be, vagy már a bekötéteskor el volt veszve, mert a számozás folytonos, tehát üres lapok sícsenek hagyva.

³⁾ Ez a Kemény János, a fejedelem testvérének, Péternek volt fia, s a mint látszik, unitárius.

1686. jul. 28. Toroczka István diák esti 6 óra körül meghal, 29-én temetik. (427 l.)

1686. aug. 7. Szőrös János ur temettetik; adtak 1 frt 11 drt; a versekért heten kaptunk 14 frtot. (Fasc. r. II. 428. l.)

1687. oct. 5. A czigán vajdát, a maga népéből valaki éjjel megölvén, a református diákok nagy pompával eltemetik, a külső templomba is vitetett s 2 prédikációt tartottak felette. (438. l.)

1687. oct. 25. Almakeréki , a ki régen néhány évig a szász. unitár ekkla Coutora volt, az óvárból temettetik; adtak 1 frt 10 drt (439. l.)

1688. márt. 6. Bácsi Péter, egyházának és hazájának sokat ígérő derék fiatal ember, életének tavaszán meghalván, eltemettetett. Adtak 1 frt 20 drt. (II. 442 l.)

1688. ápril 8. Tkts. és nzts Dániel István ur temetésére Vargyasra utaznak tisztt. Bedő Pál ur predikálni, és Clariss. Almási Mihály ur szónoklatot tartani. (Fasc. r. II. 443. l.) Hazajöttek 17-én.

1688. ápr. 11. Özv. Vatai Fereenczné hagyományozott a diákoknak 4 frtot.

1688. ápr. 13. Kmita András, jeles és hosszúéletre méltó férfi meghalván. eltemetik; a diákoknak testált 25 frtot. (443 l.)

1688. máj. 1. A Koncz György ur felesége kegyesen testált nekünk 42 frtot, melyből jutott fejenként 1 frt 20 dr. A szásznoknak is adtunk — nem kötelességből, hanem kegyelemből — a rector ur kérésére 1 frtot. (u. o. 444. l.)

1688. aug. 8. Az a hír jó, hogy a fejedelem kedves neje, a mi kegyelmös asszonyunk, Bornemisza Anna, e hó 6-án meghalt.

1688. aug. 19. Kemény Simont, néhai nzts. Kemény János ur jó reményü fiát, a ki a nzts. Gyerőfi Györgyné, nzts Kemény Kata gondozása alatt meghalt, eltemettük a nagy templomba; adtak 4 frt 80 drt. (445 l.)

1689. máj. 9. Özv. Szigyártó Jánosnét eltemettük; adtak 1 frt 11 drt. Ez a kegyes asszony, a diákok iránti keresztényi indulatból testált a magyar Coetusnak egy szalonnát, minden hozzá tartozókkal, Kegyelemből 2 szász diákoknak is adtunk belőle, 4 szásznak annyit, a mennyit a magyar kapott. II. 458 l.

1689. máj. 12. Már néhai tisztt. Sztiványi (Márkos) Dániel ur a kolozsvári magyar unitár ekkla első papja és az erdélyi unitár. ekklak jeles püspöke, erényekben és tudományokban gazdag férfiú, egy heti súlyos betegség után, 11 óra körül meghal,

1689. május 14 én a nagyobb tisztesség okáért halotti verseket nyomattunk, 15-én eltemettetett az egyház nagy bánatától és gyászától kísérve s oly nagyszámu papok, minden nemzetü polgárok és nemesek jelenlétében, hogy az idegen nemzet is (a német katonaságot érti.) nem közönséges csudálkozásra ragadtatott. Tiszt. Bedő Pál ur magyar predikációt mondott 1 Pet. V. 1—5 verseiből; Almási Mihály tanár ur latin szónoklatot. A veszteség feletti fájdalom kifejezésére ezen megyének és aranyos széknek papjai és rectorai a

koporsót hajdanfőn kísérték a temetőbe. A nagyobb tisztesség okáért jelen voltak a tordai diákok közül is 20-an. (II. 458. l.)

1689. aug. 14. Nzts Dési László jeles ifjut eltemettük a Cinterembe balfelől; prédikált a főt. püspök ur. Adtak 7 forintot. (II. 463. l.)

1689. aug. 26. Excellentissimus Pétsi András, hires orvos meghalt, a kit 29 én eltemettük. A tiszt. püspök ur mondott predicationát, Clariss. Almási Mihály ur latin szónoklatot. Mi is irtunk méltó verseket, melyekért adtak 9 frtot, a temetésért 2 frt 11 drt. (II. 463 l.)

1689. oct. 12. Özv. tiszt. Pauli Istvánnét temetik. (f. II. 464 l.)

1689. oct. 30. Nzts Dálnoki János ur hasonnevű nagyreményű szép fiucsokját, a ki már az iskolába járt, eltemettük. (II. 465 l.)

1689. nov. 10. Egyházi temetés volt Sztpéteren, hol a tiszt. Némái Sámuel ur feleségét temettük; prédikált a tiszt. püspök ur. (466 l.)

1690. febr. 28. A Clariss. rector ur (dr. Kolozsvári D. Pál) toroczko-szent-györgyre utazik a nzts Toroczkaí Mátyás ur felesége gyógyítására. (II. 471 l.) Hazajött márc. 7-én.

1690. Ápril 17. Apafi Mihálynak, erdély fejedelmének halála hire érkezik. (476. l.)

1690. máj 21. A római ekkla tiszt. papja, római lovag, Pater D. Pál ur, az ő hitsorsossi gyászára nagy pompával eltemettetik. (II. 477 l.)

1690. nov. 12. Tiszt és Clariss. Bedő Pál ur az unitár. ekklak érdemes püspöke e hó 5-én estéli 6—7 óra közt meghal s 12-én nagy ünnepélylyel eltemettetik.

1691. febr. 14. Tkts és nemzetes Bethlen Elek kedves felesége tkts. és nzts Nagy Klára temetésére Keresdre utazik a Clariss. rector ur (Kolozsvári Dimjén Pál) maga mellé vevén a kántort, engemet (Pesti Sámuel seniort) és 5 diákot. Ezen temetési pompánál az ország előkelői mind jelen voltak és számos papság. Apafi Mihály fejedelem ugyanis Almakeréken egy évig tartatván, 19-én eltemettetett és onnan mind áthivattak. (II. 491 l.)

1691. apríl 25-én a Coetus Karácsonfaívi Pál és Sz.-Ábrahámi Mihály 2 diákot a kegyes emlékü Bethlen Elekné által a Coetusnak testált buza elhozatalért küldi; az utra adtunk 1 frt 80 drt s ha tolvajoktól kárt szenvednek, azt a Coetus köteles lesz megtéríteni. (II. 500. l.)

1691. június 2. Követeink Geséről szerencsésen megérkeztek, elhozván 40 köből buzát, melyet a pünköst ünnepe miatt azonnal nem lehetett elosztani, hanem éjjelenként 2—2 diák szorgalmasan őrizte (u. o. 501. l.)

1691. június 11. A 40 köből buzát 35 személy közt elosztották, mert Holdvilághi Györgynek, a szászok collaborátorának (köztanító) is ugy adtunk mint egy unitáriusnak, mivel a mi vallásunkra állott, a mit pünköstben urvacsoravétel-lel megerősített. Kaptunk

fejneként 4 vékát, még fenmaradt 16 véka, melyet eladtunk 8 drjával összesen = 13 frt 44 kr. A méréssel és pótlással elment egy köből. (u. o. 502 l.)

1661. mart. 17. Karai János kegyes férfi meghalt, a ki valamint egész életében, úgy halálában is jótetteket gyakorolt. A Coetusnak hagyott 6 mfrtot, a mendicansoknak 2 mfrt. (495. l.)

1691. april. Toldalaghi Ferencz nagyreményü derék ifju 21 éves korában temettetik, honnan hoztak 8 frt. (VI. 497. l.)⁹⁾

1691. jun. 22. A Clariss. rector (Dr. Kolosvári D. Pál) Haranglára utazott özv. Haranglái Zsigmondné gyógyítása végett. (503. l.)

1691. aug. 1. Tiszt. Lacovius ur (a kolosvári lengyel unitár. ekkl. papja) nagy kegyességü férfi meghal, predikált a tiszt. püspök ur, szónólatot tartott Cláris. Dombai ur (u. o. 506. l.)

1691. aug. 15. A Clariss. rector (Dr. Kolosvári D. Pál) Kopánda ment a beteg nzt. Thordai Gáborhoz (u. o. 507. l.)

1691. aug. 28. Ngs, Hejjzter (igy) német generalisnak itt Kolosvárt mulató neje reggeli 3 órakörül meghal, kinek belső részei és agya kivétettek.

1691. szept. 11. Clariss. tudós Hévízi Mihály ur, félévig iskolank szorgalmatos professora az egyház nagy kárára meghal. Eltemettük 14-én, predikált a tiszt. püspök ur (Nagy Mihály) órált Clariss. Dombai ur, tiszteletére az özv. költségén temetési versek nyomattak. (Fasc. r. II, 509. l.)

1691. szept. 23. Árkosi (.) az aggházbeli szegények öreg papja eltemettetik. (u. o. 510 l.)

1692. febr. 2. Derzsi Csukor György meghal. (u. o. 518. l.)

1692. mart. 1. Az excellentissimus és Cláris. rector ur (Dr. Dimién Pál) átadta azt a 100 frtot, melyet tkts. és nzt. Bethlen Elekné néhai tkts. nzt. Nagy Klára testált, mely 42 személy közt felosztatván, jutott fejneként 2 frt 46 kr. (u. o. 422. l.)

1692. april 19. Özv. Horváth Kozmáné fia: Ferencz meghal és elvitetik. (u. o. 527. l.)

1692. april 20. Özv. Sárosiné temetésére Sárosra utazik a tiszt. püspök ur tiszt. Schyrmer urral (u. o. 527. l.)

1692. máj. 7. Özv. Solymosi Istvánné, igen kegyes asszony és a diákok ritka jöltevője, a kortól és betegségektől elnyomva meghalt. Isten, a jók megjutalmazója, részeltesse a jók boldogságában. Predikációt mondott tiszt. Ajtai M. ur, szonoklatot magyarul Clariss. Dombai ur. (u. o. 528 l.)

Közlő: BENCZÉDI GERGELY.

⁹⁾ Ez azt hiszem a János fia volt, mert az akkor élő másik Toldalaginak: Andrásnak csak egy leánya volt: Mária, Naláci Lajosné. Közlő.

NYILT LEVÉL JAKAB ELEKNEK.

(„Kiáltó szó a pusztában“ című czikke alkalmából.)

Kedves barátom!

Lelki örömmel olvastam a Ker. Magvető f. évi jan—febr. I-ső tüzetében megjelent „Kiáltó szó a pusztában“ című cikkedet. Ily buzdításra és lelkesítésre minden testületnek és minden időben nagy szüksége van. És te ezekben kifogyhatatlan vagy. Valóban, úgy képzelek tégedet, mint egy örök forrongásban levő tűzhányó hegyet, mely folytonosan szórja magából a szikrákat. Tele vagy szép és jó gondolatokkal s azokat pazarúl szórod mindenfelé. Jól esik nekem, hogy buzdító és lelkesítő szavaidból koronként nekünk is juttatsz. Jól esik nekem, hogy egyházunk és iskoláink iránti emésztő gondban, azoknak fejlesztését s jövőjük biztosítását célzó törekvéseinkben te is eleven részt veszesz s hiven osztozol egyházunk jobbjáival.

De térjünk a kiáltó szóra. Te kolozsvári fő- és tordai közep-tanodánk történetének megírását sürgeted. Igen helyesen. Légy meggyőződve, hogy ennek kiáltó szükségét — valamint sok más hasonlót — veled együtt még igen sokan érezzük. Azt hiszem, hogy a szerkesztőség is: „Collegiumaink megmentése a mult százban“ és „P. Horváth Ferencz életrajza“ című, a Ker. Magvetőben megjelent dolgozatokra, a te cikkedre tett hivatkozással csak azt akarta kimutatni, hogy ez a mező sincs egészen parlagon hagyva egyházunkban s távolról se gondolt arra, hogy e tekintetben már összedughatjuk kezeinket. Egy ág, egy levél, egy rügy külön-külön még nem teszik azt az élő fát, melynek árnyékában a vándor megpihenhet, s a mely gyümölcsöket hoz a gazdának. Egyes korszakok leírása, a legjelesebb életrajzok és fontos okmányok közlése is magokban véve csak ily ágai, levelei és rügyei a történelem nagy élőfájának.

Ezeknek feldolgozása, egy szerves egészszé való alkotása által áll elő egy valódi történeti mű, a melyet te is sürgetsz jelzett iskoláinkra nézve. Ezzel bizony még adósok vagyunk mind magunknak, mind a tudománynak. Mert én azt hiszem, hogy iskoláink történe-